

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

Ziņojums par pārslodzes ieņēmumu izmantošanu 2023.gadā

Eiropas Parlamenta un Padomes 2019.gada
5.jūnija regulas Nr.2019/943 par elektroenerģijas
iekšējo tirgu 19.panta 5.punkta izpilde

2024.gada 28.februāris
Rīga

Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

1. Normatīvā regulējuma prasības

Eiropas Parlamenta un Padomes 2019.gada 5.jūnija Regulas Nr.2019/943 par elektroenerģijas iekšējo tirgu (turpmāk – Regula 2019/943) 19.pants nosaka to, kā un kādiem mērķiem pārvades sistēmas operators var izmantot pārslodzes ieņēmumus, kā arī pienākumu regulatīvajām iestādēm uzraudzīt pārslodzes ieņēmumu izmantošanu.

Atbilstoši Regulas 2019/943 19.panta 2.punktam visus ieņēmumus, kas rodas starpzonu jaudu piešķiršanas rezultātā, izmanto šādiem prioritāriem mērķiem:

- a) piešķirtās jaudas faktiskās pieejamības nodrošināšanai, arī garantēšanas kompensācijai; vai
- b) starpzonu jaudas saglabāšanai vai palielināšanai, attiecīgā gadījumā ar koordinētiem korektīviem pasākumiem optimizējot esošo starpsavienotāju izmantošanu, vai sedzot izmaksas, kas radušās veicot investīcijas tīklā un attiecas uz starpsavienotāju pārslodzes samazināšanu.

Attiecīgi, ja ir pienācīgi izpildīti minētajā regulas punktā noteiktie prioritārie mērķi, atbilstoši Regulas 2019/943 19.panta 3.punktam ieņēmumus var izmantot kā ienākumus, kas regulatīvajām iestādēm jāņem vērā, apstiprinot tīkla tarifu aprēķināšanas metodiku vai nosakot tīkla tarifus, vai abas minētās darbības. Pārējos ieņēmumus nogulda atsevišķā iekšējā kontā līdz laikam, kad tos varēs izlietot Regulas 2019/943 19.panta 2.punktā minētajos nolūkos.

Regulas 2019/943 19.panta 5.punkts paredz, ka pārvades sistēmu operatori iepriekš skaidri nosaka, kā tiks izmantoti pārslodzes ieņēmumi, un ziņo regulatīvajām iestādēm par šādu ieņēmumu faktisko izlietojumu. Ik gadu līdz 1.martam regulatīvās iestādes informē Eiropas Energoregulatoru sadarbības aģentūru (turpmāk – ACER) un publicē ziņojumu, kurā ziņo par:

- a) ieņēmumiem, kas iekasēti 12 mēnešu periodā, kurš beidzas iepriekšējā gada 31.decembrī;
- b) iekasēto ieņēmumu izlietojumu saskaņā ar Regulas 2019/943 19.panta 2.punktu, tostarp konkrētiem projektiem, kur ieņēmumi izlietoti, un summu, kas noguldīta atsevišķā kontā;
- c) summu, kas izlietota, aprēķinot tīkla tarifus; un
- d) verifikāciju par to, ka c) apakšpunktā minētā summa atbilst Regulai 2019/943 un metodikai, kas izstrādāta saskaņā ar Regulas 2019/943 19.panta 3. un 4.punktu¹.

Ja daļa pārslodzes ieņēmumu ir izlietota, aprēķinot tīkla tarifus, Regulas 2019/943 19.panta 5.punktā noteiktajā regulatīvās iestādes ziņojumā attiecīgā gadījumā izklāsta, kā pārvades sistēmu operatori ir izpildījuši šīs regulas 19.panta 2.punktā noteiktos prioritāros mērķus.

2. Plānotais pārslodzes ieņēmumu izlietojums

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators) 2020.gada 21.oktobrī ar lēmumu Nr.138 apstiprināja elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plānu laika periodam no 2021.gada līdz 2030.gadam². Saskaņā ar šo plānu Latvijas pārvades sistēmas operators akciju sabiedrība “Augstsprieguma tīkls” (turpmāk – AS “Augstsprieguma tīkls”) 2021.gadā ir uzsākusi šādus projektus, kuros izmantoti uzkrātie pārslodzes ieņēmumi:

1. Baltijas valstu sinhronizēšana ar kontinentālās Eiropas tīkliem 1.fāze, proti divu esošo Igaunijas - Latvijas starpsavienojumu Valmiera - Tartu un Valmiera - Tsirgulina 330kV

¹ Metodiku apstiprināja ACER 2020.gada 23.decembrī ar lēmumu Nr.38/2020. Lēmums pieejams šeit:

https://documents.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Pages/Individual-decision.aspx#

² https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/cmaa_files/LemumsN138D21102020_1.pdf

līniju pārbūve, lai nodrošinātu augstāku summāro caurlaides spēju Baltijas reģionā ziemeļu – dienvidu virzienā, un lai palielinātu Latvijas un Baltijas elektropārvades tīkla caurlaides spēju un līdz ar to elektroapgādes drošumu turpmākai Baltijas valstu sinhronizācijai ar kontinentālās Eiropas elektropārvades tīkliem, kā arī iekārtu, kas nodrošinās nepieciešamo inerces apjomu un frekvences regulēšanu un vadību uzstādīšana, ar mērķi nodrošināt Latvijas elektroenerģijas sistēmas primārās frekvences regulēšanu, frekvences regulēšanas sistēmas sakārtošanu un modernizēšana atbilstoši kontinentālās Eiropas elektroenerģijas sistēmas prasībām³;

2. Baltijas valstu elektroenerģijas pārvades sistēmas integrācija un sinhronizēšana ar Eiropas tīkliem 2.fāze, proti iekārtas uzstādīšana, kas paredzēta inerces apjoma atlikušās daļas nodrošināšanai, un frekvences regulēšanas infrastruktūras uzstādīšana, tai skaitā enerģijas uzkrājošo bateriju uzstādīšana, mērmaiņu un uzskaites sistēmas modernizācija, pretavārijas automatikas un sistēmas aizsardzības un SCADA modernizācija.
3. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija 2023.gada 19.oktobrī ar lēmumu Nr.115 apstiprināja elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plānu laika periodam no 2024.gada līdz 2033.gadam⁴, kurā ietverti augstāk minētie projekti.

2023.gadā pārslodzes ieņēmumi ir izlietoti elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojuma izmaksu segšanai.

AS “Augstsprieguma tīkls” ir paredzējusi novirzīt uzkrātos pārslodzes ieņēmumus atbilstoši Regulas 2019/943 19.panta 2.punkta b) apakšpunktam Baltijas valstu sinhronizēšanai ar kontinentālās Eiropas tīkliem 1.fāzes un Baltijas valstu elektroenerģijas pārvades sistēmas integrācija un sinhronizēšana ar Eiropas tīkliem 2.fāzes finansēšanai 16,63 % apmērā no kopējās projektu summas – 42,69 milj. *euro*.

3. Faktiskais pārslodzes ieņēmumu izlietojums 2023.gadā

Regulators 2024.gada 27.februārī saņēma AS “Augstsprieguma tīkls” atskaiti, kurā sniegta šāda informācija par pārslodzes ieņēmumiem un to izmantošanu atbilstoši Regulas 2019/943 19.panta 5.punktam:

1. Kopā 2023.gadā AS “Augstsprieguma tīkls” saņemtie pārslodzes ieņēmumi ir – 33 855 769 *euro*.
2. Jaudas pārslodzes novēršanas izmaksu segšanai izlietoti 8 071 616 *euro*. 268 330 *euro* pārslodzes novēršanai, 7 590 729 *euro* finansēlo pārvades tiesību izsolei Igaunijas – Latvijas tirdzniecības zonas robežai un 212 557 *euro* tās administrēšanas segšanai.
3. 2023.gadā projekta Baltijas valstu sinhronizēšana ar kontinentālās Eiropas tīkliem 1.fāzes un projekta Baltijas valstu elektroenerģijas pārvades sistēmas integrācija un sinhronizēšana ar Eiropas tīkliem 2.fāzes finansēšanai novirzīti uzkrātie pārslodzes ieņēmumi 8 257 042 *euro* apmērā.

³ Regulatora 2018.gada 6.septembra lēmums Nr.101 “Par ieguldījumu izmaksu sadali kopīgu interešu projektam “Baltijas valstu elektroenerģijas pārvades sistēmas integrācija un sinhronizēšana ar Eiropas tīkliem 1.posms”” https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/cmaa_files/LmumsN101D06092018_0.pdf

⁴ https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/cmaa_files/LemumsN115D19102023.pdf

4. 2023.gadā elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu elektroenerģijas zudumu un tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas izmaksu segšanai novirzīti 12 537 879 *euro*.
5. Atbilstoši 2023.gadā saņemtajam un izlietotajam pārslodzes ieņēmumu apjomam 2023.gadā uz uzkrājumiem novirzīti 4 989 225 *euro*.
6. 2022.gada 31.decembrī AS “Augstsprieguma tīkls” uzkrātie pārslodzes ieņēmumi bija 92 426 642 *euro*, un, ņemot vērā 2023.gadā saņemto un izlietoto pārslodzes ieņēmumu apjomu, 2023.gada 31.decembrī ir uzkrāti pārslodzes ieņēmumi 97 415 866 *euro* apmērā.

4. Pārslodzes ieņēmumu izlietojuma atbilstība Regulas 2019/943 prasībām

Regulators konstatē, ka 2023.gada 31.decembrī uzkrātais pārslodzes ieņēmumu apjoms ir pietiekams piešķirtās jaudas faktiskās pieejamības nodrošināšanai, arī garantēšanas kompensācijai, starpzonu jaudas saglabāšanai vai palielināšanai, optimizējot esošo starpsavienotāju izmantošanu, vai sedzot izmaksas, kas radušās veicot investīcijas tīklā un attiecas uz starpsavienotāju pārslodzes samazināšanu.

Atbilstoši Regulatora apstiprinātajam elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plānam, pārslodzes ieņēmumu izlietojumam 2023.gadā infrastruktūras projektiem un pārslodzes novēršanas izmaksu segšanai un ziņojumā uzskaitīto infrastruktūras projektu finansēšanai, var konstatēt, ka atlikušais pārslodzes ieņēmumu apjoms 97,4 milj. *euro* ir pietiekams nākošajos 10 gados plānotajiem tādiem infrastruktūras finansējumiem, kuri paredzēti starpvalstu savienojumu caurlaides spēju palielināšanai, 42,6 milj. *euro* apmērā un būs arī pieejami pārslodzes ieņēmumi pietiekošā apmērā turpmākajiem infrastruktūras projektiem ar mērķi nodrošināt Baltijas valstu sinhronizēšanu ar kontinentālo Eiropu. No kā secināms, ka ir izpildīti Regulas 2019/943 19.panta 2.punktā noteiktie prioritārie mērķi.